

Bruxelles, den 11.10.2023
COM(2023) 577 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

De demografiske ændringer i Europa: værktøjer til videre handling

1. INDLEDNING

Mennesker i hele Europa lever et længere og sundere liv. Den forventede levetid er steget takket være Europas bredt funderede sociale og økonomiske fremskridt i de seneste årtier, herunder forbedret levestandard, adgang til uddannelse og fremskridt inden for sundhedsydelse og medicin. Efterhånden som den forventede levetid stiger, er Europa nødt til at opbygge et "samfund med længere levetid", som værdsætter, at den længere levetid, der tilbringes som ældre, giver ældre borgere mere selvstændighed og fremmer både nuværende og kommende generationers velfærd og trivsel.

De demografiske ændringer har imidlertid en direkte indvirkning på EU's menneskelige kapital og konkurrenceevne. Aldring af befolkningen og en faldende befolkning i den erhvervsaktive alder forventes at forværre manglen på arbejdskraft og øge presset på de offentlige budgetter. Aldring af befolkningen vil efter al sandsynlighed også få stor indvirkning på investeringer, produktivitet og iværksætteraktiviteter. Desuden påvirker de demografiske ændringer den sociale og territoriale samhørighed og samhørigheden mellem generationer i vores demokratiske samfund, da nogle medlemsstater og regioner påvirkes mere end andre.

I sine konklusioner fra juni 2023 efterlyste Det Europæiske Råd en værktøjskasse til håndtering af de demografiske udfordringer og navnlig deres indvirkning på Europas konkurrencefordel. Borgerne forventer en fælles indsats fra EU's og de nationale regerings side for at håndtere de demografiske ændringer og konsekvenserne heraf. Relevante politikker bør bygge på principperne om ligestilling mellem kønnene og retfærdighed mellem generationerne¹, være baseret på de lokale forhold, der omfatter landdistrikter og fjerntliggende regioner, og omfatte andre globale megatendenser såsom den grønne og den digitale omstilling. Grundet opgavens omfang kræves en koordineret og bred indsats, der inddrager alle aktører i økonomien og samfundet på en demokratisk og inklusiv måde. Demografiske tendenser kan tackles på denne måde for at styrke Europas modstandsdygtighed generelt, som påpeget af EU-borgerne i forbindelse med konferencen om Europas fremtid².

Demografiske ændringer afhænger primært af de valg i livet, som enkeltpersoner og familier træffer. EU's og medlemsstaternes politikker bør imidlertid bidrage til at sikre, at borgerne i Europa kan få deres forventninger opfyldt. I den forbindelse bør offentlige politikker og støtte på det relevante niveau tilpasses med henblik på at:

- i. sikre bedre forening mellem **familieliv og arbejdsliv**, navnlig ved at sikre adgang til børnepasning af høj kvalitet og balance mellem arbejdsliv og privatliv med henblik på at fremme ligestilling mellem kønnene
- ii. støtte og styrke de yngre generationer, så de trives, har mulighed for at udvikle deres færdigheder, lette deres adgang til arbejdsmarkedet og til en økonomisk overkommelig bolig

¹ Retfærdighed mellem generationerne handler om retfærdighed eller rimelighed mellem forskellige generationer. Den kan anvendes på retfærdighed i dynamikken mellem børn, unge, voksne og ældre samt mellem nulevende generationer og kommende generationer. Det vedrører flere områder og omfatter emner som økonomisk eller social retfærdighed, levestandard eller klimaændringer.

²Konferencen om Europas fremtid, rapport om det endelige resultat, maj 2022 (15. forslag: demografisk omstilling).

- iii. styrke de ældre generationer og sikre deres velfærd gennem reformer kombineret med passende arbejdsmarkedspolitikker og politikker på arbejdspladsen
- iv. bidrage, om nødvendigt, til at dække behovet for arbejdskraft gennem kontrolleret lovlig migration i fuld komplementaritet med henblik på at udnytte talenter fra Unionen.

EU-værktøjer — lovgivningsmæssige instrumenter, politikrammer og finansiering — bør kombineres effektivt med nationale og regionale politikker for at styrke og støtte alle generationer og realisere deres valg i livet og deres potentiale i økonomien og samfundet som helhed.

2. DEMOGRAFISKE ÆNDRINGER ER VED AT OMFORME VORES ØKONOMIER OG SAMFUND

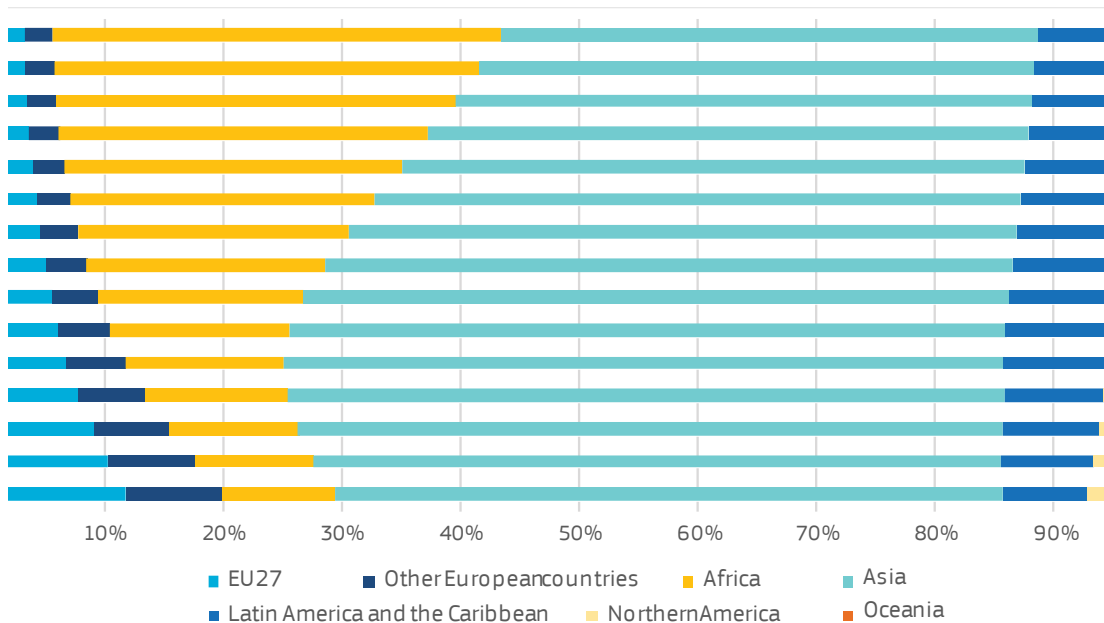
I de kommende år risikerer ændringer i form af, at befolkningen i EU fortsat bliver ældre og mindre, at få en negativ indvirkning på EU's konkurrenceevne på lang sigt. På verdensplan forventes verdens befolkning at vokse i hele det 21. århundrede, og aldrig vil blive en stadig vigtigere demografisk tendens på verdensplan³. Retningen for og hastigheden af de demografiske ændringer er forskellig fra land til land, og en stor del af den globale befolkningstilvækst forventes at finde sted i lavindkomstlande. I EU vil befolkningen som følge af aldring og faldende fødselstal toppe omkring 2026 og gradvist falde i de kommende årtier. EU's befolkning i den erhvervsaktive alder forventes at falde (med 57,4 mio. frem til 2100), og ældrebyrden forventes at stige (fra 33 % til 60 % i 2100)⁴. Som følge af disse tendenser vil EU's andel af verdens befolkning fortsat falde (fra 6 % i dag til under 4 % i 2070⁵), hvilket potentielt kan mindske det indre markeds relative vægt i den globale økonomi og mindske EU's geopolitiske gennemslagskraft.

³ United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, World Population Prospects 2022.

⁴ Employment and Social Developments in Europe, Annual Review (SWD(2023) 248 final).

⁵ Se Rapport om konsekvenserne af de demografiske ændringer (COM(2020) 241 final). Konsekvenserne af demografiske ændringer — i et miljø i forandring (SWD(2023) 21 final).

ANSLÅET OG FORVENTET ANDEL AF VERDENS BEFOLKNING EFTER KONTINENT, 1960-2100 (I %)

Demografiske ændringer kan — hvis de ikke afhjælpes — yderligere forværre manglen på arbejdskraft og skabe flaskehalse i økonomien. Allerede nu er manglen på arbejdskraft i EU rekordhøj, og den faldende befolkning i den erhvervsaktive alder er en af flere forskellige faktorer. Der er navnlig stor efterspørgsel efter fagfolk inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik, IKT (informations- og kommunikationsteknologi), byggeri og vedligeholdelse samt transport (navnlig lastbilchauffører og erhvervschauffører) i flere medlemsstater og regioner⁶. I takt med at "babyboom-generationen" (dem, der er født fra midten af 1940'erne til midten af 1960'erne) går på pension frem til midten af 2030'erne, forventes manglen på arbejdskraft inden for både højt- og lavtkvalificerede job at stige markant, hvis der ikke er nogen udlignende tendenser. Arbejdsaktivering og lønstigninger inden for særligt berørte erhverv kan dæmpe manglen på arbejdskraft. Men hvis det ikke understøttes af produktivitetsstigninger, kan stigende lønomkostninger også påvirke EU-virksomhedernes konkurrenceevne i forhold til konkurrenterne i andre større økonomier.

Demografiske ændringer kan skabe nye muligheder i forskellige sektorer, men øger også visse risici for strategisk afhængighed. Det stigende antal ældre i Europa øger potentialet i forbindelse med "det grå guld" til en forventet andel på 28,1 % af EU's BNP i 2025.⁷ I et "samfund med længere levetid" opstår der muligheder inden for forskellige sektorer og områder såsom teknologi, sundhed og pleje, medicin, ernæring og trivsel, uddannelse og livslang læring, transport og finansielle tjenesteydelser samt den sociale økonomi. De demografiske ændringer har også indvirkning på adgangen til visse kritiske lægemidler ved at øge efterspørgslen efter lægemidler, der er skræddersyet til aldersrelaterede lidelser og ældrepleje, hvilket påvirker

⁶ Beskæftigelsesmæssig og social udvikling i Europa: Årlig rapport (SWD(2023) 248 final).

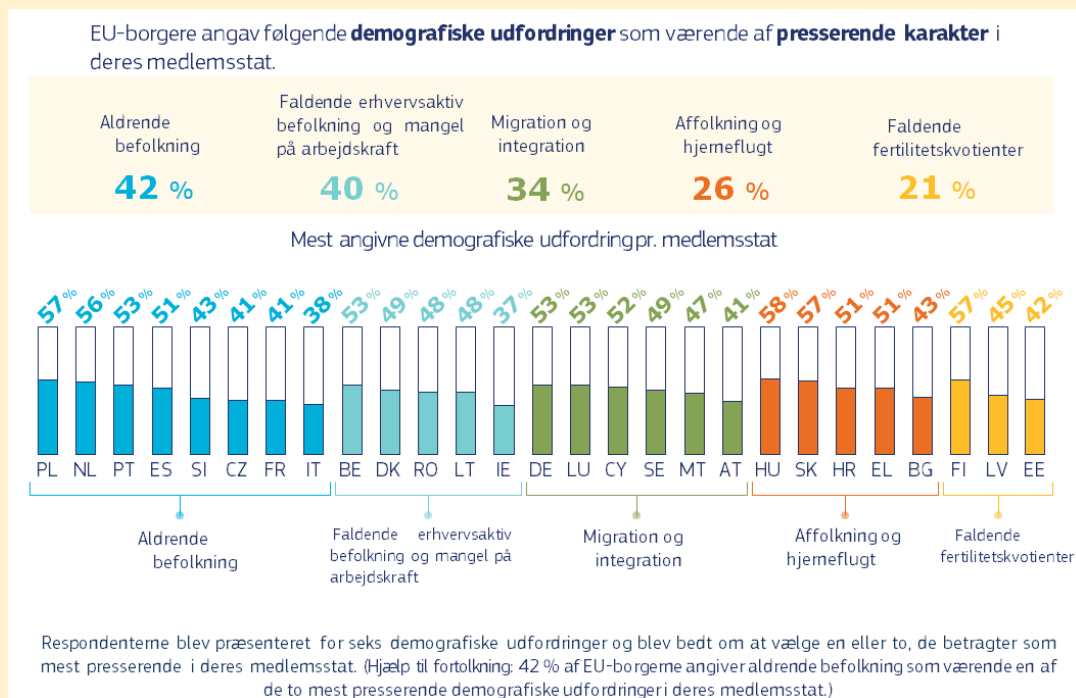
⁷ I en økonomi baseret på det "grå guld" dækker den økonomiske aktivitet behovene hos personer på over 50 år, f.eks. via indkøbte produkter og tjenesteydelser og den yderligere økonomiske aktivitet, som deres udgifter vil generere. Europa-Kommissionen (2018), The silver economy — Final report, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

prioriteterne inden for lægemiddelforskning og udvikling. Desuden kan manglen på arbejdskraft hæmme ambitionerne om at øge den lokale produktion.

Demografiske ændringer forværrer produktivitetsudfordringen. Højere produktivitet, der delvis skyldes innovation og automatisering (f.eks. brug af robotteknologi og kunstig intelligens), samt akkumulering af lønninger i forbindelse med denne udvikling kan give en "aldersbonus", der bidrager til at danne modvægt til den faldende befolkning i den erhvervsaktive alder. De fortsatte produktivitetsstigninger kan imidlertid vise sig at blive en udfordring, navnlig fordi ældre generationer sparer mindre op, hvilket kanalisere ressourcer i retning af forbrug snarere end produktive investeringer. Ældre arbejdstagere er også potentielt mere berørt af, at de er nødt til at opdatere deres kvalifikationer. Desuden reducerer befolkningens aldring iværksætteraktiviteten, da det er mindre sandsynligt, at de ældre aldersgrupper starter egen virksomhed, og generationsskifte af virksomheder bliver mere kompleks og mindre hyppig.

Hvordan opfatter europæerne de demografiske ændringer og konsekvenserne heraf?

Ifølge nye undersøgelsesresultater fra Eurobarometer er syv ud af ti europæere enige i, at den demografiske udvikling bringer EU's langsigtede økonomiske **velstand og konkurrenceevne** i fare.

Flertallet af europæerne (51 %) mener, at håndtering af de demografiske ændringer **fortsat bør være en politisk prioritet** både for EU og medlemsstaterne, og størstedelen — 85 % — er enige i, at dette kræver **tæt samarbejde mellem alle myndighedsniveauer**.

Adspurgte om politiske løsninger er borgernes foretrukne foranstaltninger til håndtering af befolkningens aldring at sikre tilstrækkelig pension, som de **kommende generationer** (49 %) stadig har råd til, samt at tilbyde økonomisk overkommelige **sundheds- og plejeydelser** af

god kvalitet (49 %). På arbejdsmarkedet mener borgerne, at foranstaltninger til bekæmpelse af **ungdomsarbejdsløshed** er mest effektive (61 %), efterfulgt af politikker til at opnå **balance mellem arbejdsliv og privatliv** (48 %)⁸.

En aldrende befolkning lægger større pres på de offentlige budgetter. Den faldende befolkning i den erhvervsaktive alder lægger et nedadgående pres på indtægter fra personindkomstbeskatningen og bidrag til sociale sikringsordninger. Omvendt forventes udgifterne til sundhedspleje, langtidspæje og pensioner at stige fra 24,6 % af BNP i 2019 til næsten 27 % i 2040, efterhånden som befolkningen bliver ældre⁹. Som følge heraf kan presset på de offentlige budgetter mindske det finanspolitiske råderum, der er til rådighed for investeringer i andre politiske prioriteter såsom den grønne og den digitale omstilling. Desuden har et aldrende samfund brug for investeringer i tilpassede mobilitets- og infrastrukturløsninger¹⁰, som kan være til gavn for hele befolkningen og gennemføres på en grøn og digital måde.

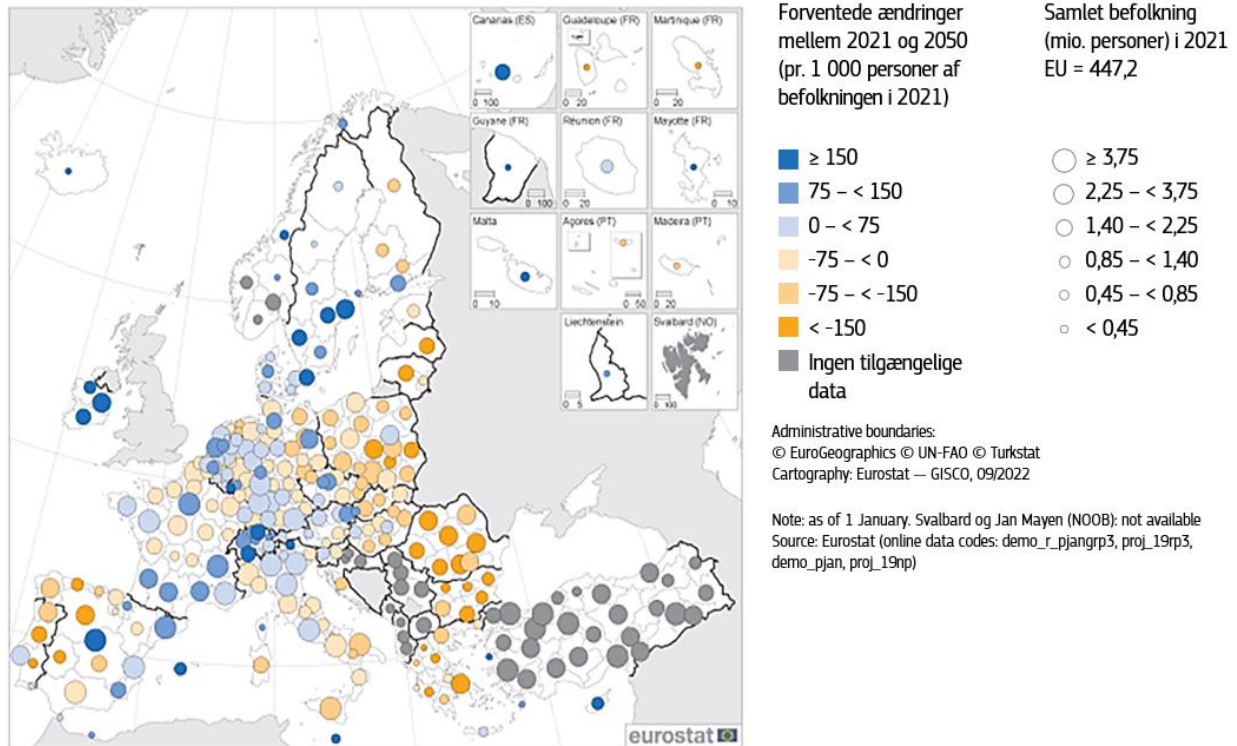
EU's demografiske omstilling interagerer med andre globale megatendenser såsom den grønne og den digitale omstilling. CO₂-emissioner er tæt forbundet med indkomstniveauet, men også med forbrugernes aldersprofil. Selv om ældre forbruger mindre i absolutte tal, bor de ofte i mindre husstande og har et højere energiforbrug, hvilket resulterer i flere emissioner pr. indbygger. De er også stærkere repræsenteret i landdistrikter, hvor afhængigheden af privatbiler er større. Da andelen af ældre i befolkningen er stigende, anslås det, at op til 39 % af emissionerne i 2060 vil blive genereret af personer over 65 år. Samtidig har klimaændringer og luftforurening en skadelig indvirkning på befolkningens dødelighed og sygelighed, navnlig for mere sårbare grupper, herunder ældre. Klimakrisen og forringelse af miljøet kan også spille en rolle i valget/fravalget af at få børn. I forbindelse med den digitale omstilling kan teknologi gøre sundhed og langtidspæje mere omkostningseffektiv og forbedre adgangen til og kvaliteten af tjenester, herunder i landdistrikter og fjerntliggende regioner og for personer med handicap eller nedsat mobilitet. Dårlig digital infrastruktur og et lavt niveau af digitale færdigheder kan dog forøge kløften mellem regioner, grupper og generationer.

⁸ Flash Eurobarometer-undersøgelse nr. 534, Demographic change in Europe (Fieldwork: 1/9 – 14/9/2023).

⁹ Europa-Kommissionen (2021), The 2021 Ageing Report, Economic & Budgetary Projections for the EU Member States.

¹⁰ Se rapporten fra gruppen på højt plan om fremtiden for social beskyttelse og velfærdsstaten (Final Report of the High-Level Group the Future of Social Protection and of the Welfare State in the EU) (2023).

BEFOLKNINGSUDVIKLING, 2021-2050

De territoriale forskelle risikerer at blive større inden for og mellem medlemsstaterne. Nogle regioner står over for udfordringer, der følger af en kombination af en aldrende befolkning, en lav og stagnerende andel af personer med en videregående uddannelse og udvandring af unge og veluddannede. Dette medfører risiko for, at de går i en talentudviklingsfælde, hvilket begrænser deres kapacitet til at opbygge bæredygtige, konkurrencedygtige og videnbaserede økonomier¹¹. Som følge af demografiske skift og strukturelle forandringer står mange mindre udviklede regioner og landdistrikter i stigende grad over for mangel på arbejdskraft og kvalifikationer samt ringe regional konkurrenceevne og evne til at tiltrække investeringer med en kløft mellem land og by i nogle lande¹². Sådanne territoriale forskelle undergraver også den sociale samhørighed og tilliden til demokratiske institutioner og processer i Europa¹³.

3. POLITISKE VÆRKTØJER HÅNDTERING OG TACKLING AF DE DEMOGRAFISKE ÆNDRINGER

Politiske beslutningstagere på alle niveauer skal skabe et miljø, der gør det muligt for mennesker i hele Unionen at realisere deres valg i livet og sikre forening mellem deres familie- og arbejdsliv. Ved at supplere disse bestræbelser kan lovlig migration og effektiv

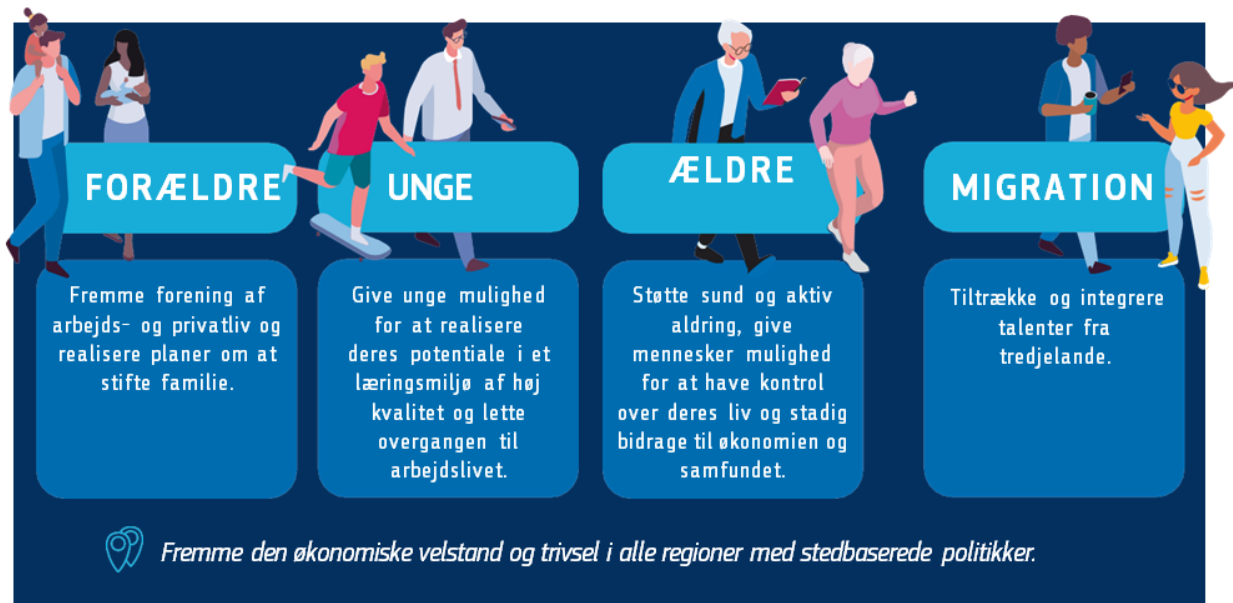
¹¹ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Udnyttelse af talent i Europas regioner (COM(2023) 32 final).

¹² Cohesion in Europe towards 2050, 8th report on economic, social, and territorial cohesion (SWD(2022) 24 final).

¹³ Europa-Kommissionen (2021), The Demographic Landscape of EU Territories, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

integration af tredjelandsstatsborgere, der opholder sig lovligt i EU, bidrage til at lette presset på arbejdsmarkedet og sætte yderligere skub i innovation og iværksætteri. Der findes allerede et omfattende sæt politiske EU-værktøjer til at støtte medlemsstaterne i håndteringen af de demografiske ændringer og deres konsekvenser. Den "værktøjskasse", der præsenteres i denne meddelelse, bygger på bedste og lovende praksis fra hele Unionen og supplerer indsatsen på nationalt plan. Den anerkender behovet for at tage hensyn til den territoriale dimension af de demografiske skift, navnlig i regioner, der oplever et fald i befolkningen og en betydelig mobilitet ud over Europas grænser blandt unge arbejdstagere ("hjerneflugt").

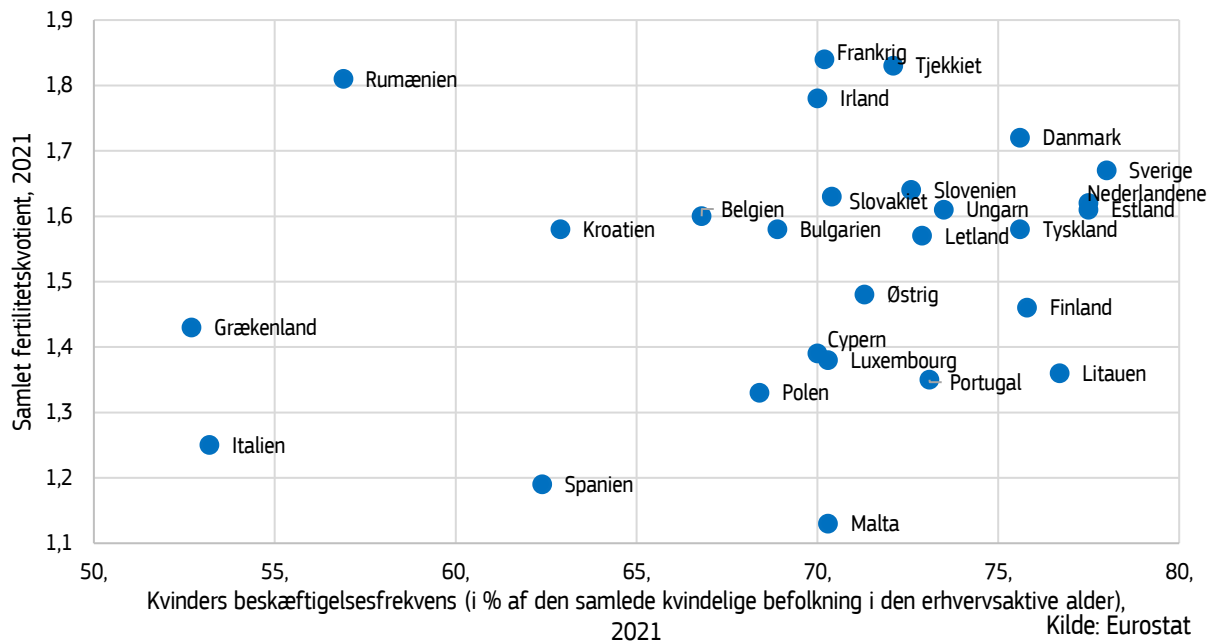
EN HELHEDSORIENTERET TILGANG TIL DE DEMOGRAFISKE ÆNDRINGER

3.1. Forening af familie- og arbejdsliv

Alle bør støttes, så de kan vælge både karriere og familieliv. Valget af at få børn er et personligt valg. Livskvalitet, adgang til pasning og bolig samt jobmuligheder og tilstrækkelig indkomst kan imidlertid forme disse valg. Der er en stigende tendens blandt unge til at udsætte beslutningen om at stifte familie eller begrænse størrelsen af deres familie. Alligevel angiver mange af dem, navnlig højtuddannede kvinder, at de gerne vil have flere børn, end de rent faktisk får. De vigtigste elementer, der forklarer forskellen mellem den faktiske og den ønskede størrelse af deres familie, er vanskelighederne ved at forene arbejde og børnepasning og de fortsatte kønsspecifikke uligheder samt økonomisk og social usikkerhed i forbindelse med beskæftigelsesudsigter, leveomkostninger og bolig.

KVINDERS BESKÆFTIGELSESFREKVENS OG FERTILITETSKVOTIENTER I EU

For at nå EU's mål for beskæftigelse i 2030¹⁴ skal vi bestræbe os på som minimum at halvere den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen i forhold til 2019. En forøgelse af kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet kan være en af de mest effektive løsninger på de negative konsekvenser af en aldrende befolkning¹⁵. Trods forbedringer i de seneste årtier er kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet stadig lavere end mænds. I EU er kvinders beskæftigelsesfrekvens fortsat 10,7 procentpoint lavere end mænds, og der er betydelige forskelle mellem medlemsstaterne (fra 20,1 procentpoint i Rumænien til 1,4 procentpoint i Litauen).¹⁶ Nogle medlemsstater — såsom **Sverige og Danmark** — har en relativt høj beskæftigelsesfrekvens på over 75 % blandt kvinder (sammen med kønsbetingede forskelle i beskæftigelsesfrekvensen under gennemsnittet), mens deres fertilitetskvotienter også rangerer relativt højt sammenlignet med resten af EU. Kvinder i næsten alle medlemsstaterne, herunder de ovennævnte, arbejder imidlertid oftere på deltid end mænd, og den kønsbestemte lønforskel er fortsat betydelig, navnlig for kvinder med børn, med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne¹⁷.

Ulønnet omsorgsarbejde afholder ca. 7,7 mio. kvinder i EU fra at komme ind på arbejdsmarkedet. Til sammenligning anslås det, at kun 450 000 mænd er berørt i denne

¹⁴ På det sociale topmøde i Porto i 2021 støttede EU's stats- og regeringschefer bl.a. det overordnede beskæftigelsesmål for 2030 i handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder og bestræbelserne efter at få mindst 78 % af befolkningen i alderen 20-64 år i beskæftigelse senest i 2030.

¹⁵ Europa-Kommissionen (2019), Demographic Scenarios for the EU — Migration, Population and Education. Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

¹⁶ Se Den sociale resultattavle for den europæiske søjle for sociale rettigheder.

¹⁷ I 2021 var kvinders gennemsnitlige bruttotimeløn 12,7 % lavere end mænds i EU. Den største kønsbestemte lønforskel i EU blev registreret i Estland (20,5 %) og den laveste i Luxembourg (-0,2 %).

henseende¹⁸. Deltagelsen på arbejdsmarkedet blandt mødre med småbørn er endda blevet forværret i løbet af de seneste to årtier¹⁹, hvilket ofte påvirker deres karriere og indkomst i årevis. Intensiteten af omsorgsarbejdet har også betydning: kun 35 % af de uformelle omsorgspersoner, der udfører mere end 40 timers omsorgsarbejde om ugen, er i beskæftigelse (mod 71 % af dem, der udfører mindre end 10 timers omsorgsarbejde)²⁰. Kvinder er fortsat stærkt underrepræsenterede i mange erhverv med mangel på arbejdskraft, såsom IKT. Dette forværrer manglen på arbejdskraft og ældrebyrden med færre erhvervsaktive personer både i dag og i morgen. Yderligere stigninger i behovet for pleje som følge af aldring kan påvirke kvinder uforholdsmæssigt meget, da byrden ved uformel pleje stadig er ulige fordelt.

Økonomisk overkommelig og tilgængelig børnepasning af god kvalitet gør det muligt for forældre at forene arbejdsliv og familieliv.

EU's strategi om barnets rettigheder²¹ understregede, at adgangen til inklusiv, ikkeadskilt uddannelse af høj kvalitet bør garanteres. I 2022 modtog kun over en tredjedel af børn under tre år (35,7 %) i EU formel førskoleundervisning og pasning med betydelige forskelle inden for og mellem landene og betydeligt lavere deltagelsesfrekvens for børn i sårbare positioner. Kun ni medlemsstater har nået det reviderede Barcelonamål for 2030 om en deltagelsesfrekvens i førskoleundervisning og børnepasningsordninger på 45 %. Kun i **Danmark** er børnepasning på tæt på fuld tid en realitet for størstedelen af alle børn under tre år. En udvidelse af økonomisk overkommelige pasningsordninger af høj kvalitet, som det f.eks. er sket i væsentlig grad i Portugals genopretnings- og resiliensplan, kan have en positiv indvirkning på kvinders beskæftigelse, navnlig i lande med en for øjeblikket lav erhvervsfrekvens blandt kvinder og lave andele af formelle pasningsordninger. Landdistrikter og fjerntliggende regioner med ringe adgang til pasningsordninger ville kunne drage stor fordel af en udvidelse af den sociale infrastruktur. Til gengæld gør tilgængelig, økonomisk overkommelig børnepasning af god kvalitet det muligt for forældre at stifte familie, samtidig med at de forbliver erhvervsaktive, så de kan tjene deres egen løn og fortsætte deres karriere.

Kroatien sigter i sin genopretnings- og resiliensplan mod at udvide førskoleundervisning og børnepasning ved at investere ca. 215 mio. EUR. Den har til formål at sikre alle børn over fire år en førskole- og daginstitutionsplads og samtidig oprette 22 500 nye pladser gennem investeringer i byggeri og renovering og dermed mindske regionale uligheder.

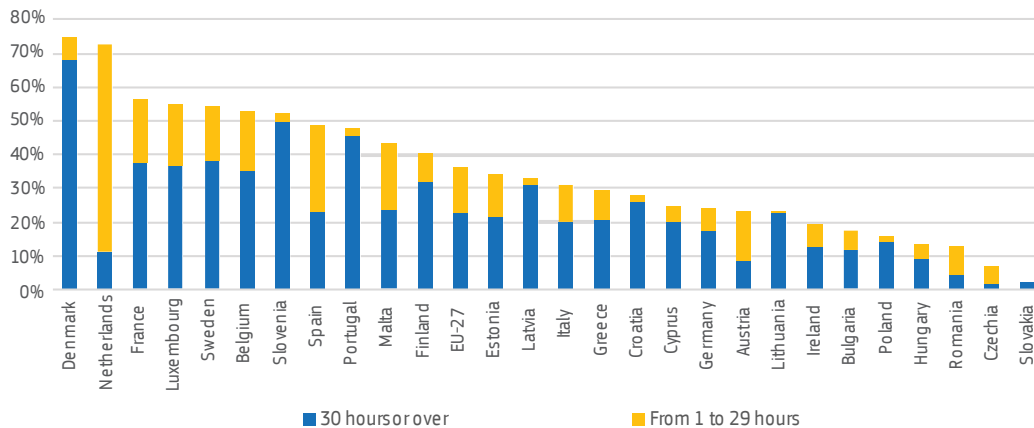
¹⁸ Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (2020), Gender inequalities in care and consequences for the labour market.

¹⁹ Employment and Social Developments in Europe, Annual Review (SWD(2023) 248 final).

²⁰ Van der Ende, M. et al. (2021), Study on exploring the incidence and costs of informal long-term care in the EU, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

²¹ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, "EU-strategi om barnets rettigheder" (COM(2021) 142 final).

BØRN I FORMELLE BØRNEPASNINGSORDNINGER (% AF BØRN UNDER TRE ÅR)

Fleksible arbejdsordninger og politikker til opnåelse af balance mellem arbejdsliv og privatliv kan lette omsorgsbyrden for kvinder. Erfaringerne fra medlemsstaterne viser, at forskellige foranstaltninger kan have langvarige virkninger med hensyn til at genskabe balancen i omsorgsbyrden mellem forældre, herunder fleksible arbejds mønstre, retten til tilstrækkelig orlov, navnlig fædreorlov og forældreorlov, der ikke kan overdrages, og som er velbetalt, kombineret med foranstaltninger, der øger udbredelsen heraf. Fædre i EU har ret til mindst ti dages betalt fædreorlov og fire måneders betalt forældreorlov, men disse rettigheder er hidtil blevet gennemført på forskellige måder. **Spanien** og **Finland** tilbyder f.eks. fædreorlov af forholdsvis lang varighed.²² Fædrenes udnyttelse af forældreorlov er dog fortsat generelt lav. Omsorgsorlov, som f.eks. gives i vid udstrækning i **Nederlandene**, kan også hjælpe omsorgspersoner for andre omsorgskrævende pårørende med at blive på arbejdsmarkedet. Fleksible arbejdsordninger kan bidrage til at tilpasse arbejdstiden til familielivet, herunder i form af deltidsarbejde, der er godt fordelt mellem kønnene. Udnyttelse af telearbejde, hvor det er muligt og på de rette betingelser, kan også bidrage til bedre at forene familie- og arbejdsliv.

Målrettede reformer af skat og sociale ydelser kan sikre, at det kan betale sig at arbejde. En lavtlønnet enlig mor, der tager arbejde i EU, mister i gennemsnit ca. to tredjedele af sin bruttoløn som følge af en kombination af udgifter til børnepasning, bortfald af ydelser og skatter.²³ Veludformede skatte- og understøttelsessystemer sikrer, at både enkeltpersoner og familier er økonomisk bedre stillet, når de tager lønnet arbejde, f.eks. ved at fjerne skattemæssige negative incitamenter for sekundære forsørgere. Nedsættelse af personbeskatningen eller indførelse/udvidelse af indkomstskattefradrag for personer med lave indkomster kan bidrage til at få folk i lønnet beskæftigelse, samtidig med at progressiviteten i den direkte beskatning bevares for at sikre finansieringen af den sociale beskyttelse og de offentlige investeringer. Børneydelser kan midlertidigt støtte familiedannelse. Det er imidlertid vigtigt at sikre, at deres udformning er målrettet og ikke afskrækker kvinder fra at tage lønnet arbejde, som f.eks. Finlands "fleksible børnepasningsydelse" sikrer.

²² Europa-Kommissionen (2022), gennemførelsen af direktivet Work-Life Balance in EU Member States: A long way ahead, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

²³OECD (2022), Net childcare costs in EU countries, 2021.

Vigtige redskaber på EU-plan:

- Med **direktivet om balance mellem arbejdsliv og privatliv**²⁴ indførtes retten til betalt fædreorlov, betalt forældreorlov, retten til omsorgsorlov samt retten til at anmode om fleksible arbejdsordninger for alle erhvervsaktive forældre (til børn på op til mindst otte år).
- Yderligere retsbeskyttelse omfatter navnlig **direktivet om gravide arbejdstagere**²⁵ (der foreskriver minimums barselsorlov, og at kvinder ikke må afskediges under barselsorlov) og **direktivet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv**²⁶ (beskyttelse mod afskedigelse under fædreorlov og adoptionsorlov).
- **Rådets henstilling om førskoleundervisning og børnepasning**²⁷ tilskynder medlemsstaterne til at øge deltagelsen inden for disse tjenesteydelser ved at fastsætte ambitiøse mål og støtter ydelsen af økonomisk overkommelige og tilgængelige tjenester af høj kvalitet med særlig vægt på inklusion af børn fra ugunstigt stillede miljøer.
- Erklæringen om kvinder i den digitale udvikling, "**Women in Digital**", forpligter medlemsstaterne til at fremme kvinders deltagelse i det digitale landskab i samarbejde med den offentlige og private sektor og civilsamfundet for at opnå ligestilling inden for teknologi.

Næste vigtige skridt:

- Revisionen af **direktivet om balance mellem arbejdsliv og privatliv** i 2027 vil give mulighed for at vurdere, om reglerne stadig passer til de nye arbejdsformer.
- Som led i sin strategi for ligestilling mellem kvinder og mænd vil Kommissionen iværksætte en **kampagne om retten til balance mellem arbejdsliv og privatliv** for at skabe opmærksomhed hos erhvervsaktive forældre og omsorgspersoner om deres rettigheder og iværksætte en indkaldelse under **programmet for unionsborgerskab, ligestilling, rettigheder og værdier** om projekter, der har til formål at fremme familievenlige arbejdstidsordninger og anerkende værdien af omsorg.
- Senest i juni 2024 forventes medlemsstaterne at underrette Kommissionen om de foranstaltninger, der er gennemført eller planlagt i henhold til **Rådets henstilling om førskoleundervisning og børnepasning** for at nå de aftalte 2030-mål.

3.2. Støtte og styrke de yngre generationer, så de trives

Unge potentiale i Europa er endnu ikke realiseret fuldt ud. I 2022 var mere end én ud af ti unge i alderen 15-29 år i EU hverken i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET)²⁸, herunder

²⁴ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1158 af 20. juni 2019 om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner og om ophævelse af Rådets direktiv 2010/18/EU.

²⁵ Rådets direktiv 92/85/EØF af 19. oktober 1992 om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af sikkerheden og sundheden under arbejdet for arbejdstagere som er gravide, som lige har født, eller som ammer.

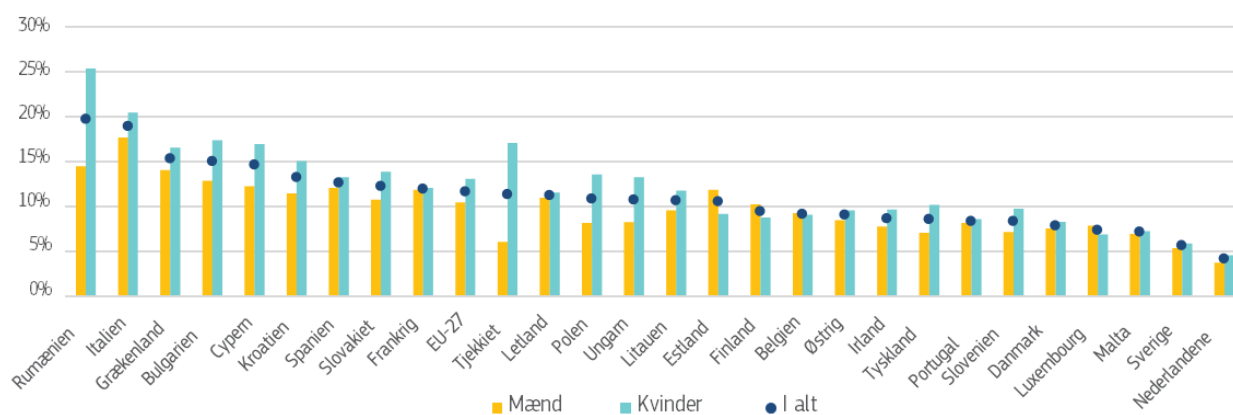
²⁶ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (omarbejdning).

²⁷ Rådets henstilling af 8. december 2022 om førskoleundervisning og børnepasning: Barcelonamålene for 2030 (2022/C 484/01).

²⁸ Se En social resultatattavle for den europæiske søjle for sociale rettigheder.

13,1 % af unge kvinder, 20 % af dem, der er født uden for EU og 56 % af unge romaer i alderen 16-24 år. Dette problem viser betydelige territoriale forskelle i EU, idet der findes en særlig høj NEET-andel i de sydlige og østlige EU-regioner samt i regionerne i den yderste periferi i Frankrig. I nogle af disse regioner var over en fjerdedel af alle unge hverken i beskæftigelse eller under uddannelse. Unge fra dårligt stillede familier, såsom forældre med lavt uddannelsesniveau, klarer sig ofte dårligere i skolen og har større risiko for at droppe tidligt ud. Ikke at gå i skole og være uden beskæftigelse forhindrer unge i at få erfaring og lære hen ad vejen, hvilket potentielt kan påvirke deres langsigtede beskæftigelsesudsigter. Dette forværrer den erhvervsaktive befolknings forsørgerkvote i forhold til personer uden for arbejdsstyrken.

UNGE I ALDEREN 15-29 ÅR, DER HVERKEN ER I BESKÆFTIGELSE ELLER UNDER UDDANNELSE, 2022

Styrkelse af unge starter ved at fremme et gunstigt miljø for alle børn. Børn skal beskyttes, støttes og styrkes. Dette er særlig vigtigt i løbet af de første år af barnets liv. Sammen med indkomststøtte til forældre omfatter de vigtigste politiske løsninger sikring af adgang til inkluderende tjenester til børn af høj kvalitet, navnlig førskoleundervisning og børnepasning, grunduddannelse (herunder skolebaserede aktiviteter), sundhedspleje og ernæring. **Bulgarien** investerer f.eks. 245 mio. EUR fra genopretnings- og resiliensfaciliteten til modernisering af undervisningsmaterialer og forbedring af undervisningen i naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik i skoler gennem oprettelse af nationale og tre regionale STEM-centre samt af mere end 2 200 STEM-laboratorier og højteknologiske klasseværelser. Unge med forskelligartede eller flere sårbarheder såsom unge, der forlader skolen tidligt, eller unge med handicap eller sundhedsproblemer, bør modtage skræddersyet støtte.

Fremme af unges adgang til et kvalitetsjob, en økonomisk overkommelig bolig og en anstændig levestandard er afgørende for deres langsigtede udsigter. Investeringer i uddannelse og undervisning er afgørende for at mobilisere unge og udstyre dem med grundlæggende færdigheder samt fremtidssikrede færdigheder såsom dem, der er nødvendige for den grønne og den digitale omstilling, som det blev gjort i **Italien** med "School 4.0"-initiativet om at omdanne 100 000 klasseværelser til innovative læringsrum. Som understreget i den strategiske fremsynsrapport for 2023 har EU brug for robuste værktøjer til detaljeret prognostisering af kvalifikations- og arbejdsstyrkebehov i nøglesektorer for at kunne håndtere de demografiske ændringer. For at lette overgangen fra skole til arbejde spiller det desuden en vigtig rolle at nå ud til de unge, som det f.eks. er sket i **Slovenien**, hvor man har haft lokale

"ungdomsambassadører", der orienterer deres kolleger om mulighederne under ungdomsgarantien, samt praktikophold og erhvervsuddannelse af høj kvalitet, herunder lærepladser. Midlertidig læringsmobilitet på tværs af regioner og lande kan forbedre mulighederne for unge. Ud over at forbedre integrationen på arbejdsmarkedet er adgangen til basale tjenester (herunder psykiatrien) og til en økonomisk overkommelige, energieffektiv bolig afgørende for de unges muligheder for at stifte familie. I **Ungarn** består familieboligstøtten af et statsligt tilskud uden tilbagebetalingspligt til familier med mindst ét barn, herunder par af samme køn, til at købe eller bygge til en lejlighed eller et hus. Familier i mindre boligområder er berettiget til familieboligstøtte i landdistrikterne for at fastholde befolkningen i landdistrikterne. Regioner, der er gået i en "talentudviklingsfælde" (eller som er i risiko herfor) har brug for målrettet, stedbaseret støtte med henblik på økonomisk genopretning, uddannelsesmuligheder og bedre adgang til tjenesteydelser og en bolig.

Vigtige redskaber på EU-plan:

- I forbindelse med EU's strategi om barnets rettigheder har **den europæiske børnegaranti**²⁹ til formål at bekæmpe social udstødelse ved at sikre børn i nød effektiv adgang til centrale tjenester, herunder gratis førskoleundervisning og børnepasning.
- **Det europæiske uddannelsesområde** fastsætter syv mål for 2025 og 2030³⁰, herunder om deltagelse i førskoleundervisning og børnepasningsordninger, skolefrafald og elevernes dårlige resultater.
- **Ungdomsbeskæftigelsespakken**³¹ styrker **ungdomsgarantien**³² og forbedrer integrationen af unge på arbejdsmarkedet, bl.a. ved at styrke færdighederne med henblik på den digitale og den grønne omstilling.
- **Rådets henstilling om erhvervsrettet uddannelse** har til formål at modernisere erhvervsuddannelserne og sætte fornyet skub i lærlingeuddannelser og den europæiske ramme for effektive lærlingeuddannelser af høj kvalitet.
- **ALMA-initiativet (Aim, Learn, Master, Achieve)** er en grænseoverskridende mobilitetsordning for unge, der skal hjælpe unge og unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse med at blive integreret på arbejdsmarkedet.
- **Programmet for et digitalt Europa** støtter specialiserede uddannelsesprogrammer inden for højtudviklede IT-færdigheder samt opbygning af digitale færdigheder for unge, navnlig piger, f.eks. gennem **EU's programmeringsuge**.
- **Strategien for bæredygtig og intelligent mobilitet** støtter udviklingen af intelligente mobilitetsløsninger, der bidrager til at forebygge affolkning og giver unge adgang til basale tjenester (sundhed, uddannelse) og beskæftigelsesmuligheder.
- **Renoveringsbølgestrategien**³³ har til formål at fordoble den årlige energirenoveringsprocent i de næste ti år. **Initiativet om økonomisk overkommelige**

²⁹Rådets henstilling (EU) 2021/1004 af 14. juni 2021 om oprettelse af en europæisk børnegaranti.

³⁰Yderligere oplysninger findes i Rådets resolution om en strategiramme for det europæiske uddannelsessamarbejde på og uden for det europæiske uddannelsesområde (2021-2030) (2021/C 66/01).

³¹Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Støtte til ungdomsbeskæftigelse: en bro til job for den næste generation (COM(2020) 276 final).

³²Rådets henstilling af 30. oktober 2020 om en bro til job — styrkelse af ungdomsgarantien og erstatning af Rådets henstilling af 22. april 2013 om oprettelsen af en ungdomsgaranti (2020/C 372/01).

boliger har til formål at forbedre adgangen til en økonomisk overkommelig bolig gennem lokale projekters adgang til teknisk kapacitet og innovationskapacitet.

- **Talent Booster-mekanismen** hjælper EU's regioner med at uddanne, fastholde og tiltrække mennesker og håndtere konsekvenserne af den demografiske omstilling.
- **EU's og OECD's fælles ramme for finansiel kompetence for børn og unge i Den Europæiske Union** har til formål at bidrage til at forbedre unges finansielle forståelse, så de er parate til at træffe velinformerede beslutninger om privatøkonomien i dag og endnu vigtigere — senere i livet.

Næste vigtige skridt:

- I begyndelsen af 2024 vil Kommissionen ajourføre **rammen for lærlingeuddannelser af høj kvalitet**, som støtter unges overgang fra uddannelse og arbejdsløshed til beskæftigelse gennem praktikophold af høj kvalitet.
- Inden for rammerne af **den europæiske børnegaranti** har 24 medlemsstater forelagt nationale handlingsplaner. Medlemsstaterne vil aflægge rapport om deres fremskridt med hensyn til gennemførelsen hvert andet år (fra marts 2024), og Kommissionen vil gennemgå de generelle fremskridt i 2026.
- I 2023 vil det **europæiske uddannelsesområde** blive underlagt en midtvejsevaluering for at støtte gennemførelsen. I 2025 Kommissionen vil offentliggøre en endelig rapport om det europæiske uddannelsesområde.
- Kommissionen overvåger fremskridt med hensyn til at nå 2025-målene, der er fastsat i **den europæiske dagsorden for færdigheder**.
- Kommissionens seneste forslag til **Rådets henstillinger** vil, hvis medlemsstaterne bliver enige herom, understøtte de nationale myndigheder og uddannelsessektoren i indsatsen for at levere inklusiv og tilgængelig **digital uddannelse** af høj kvalitet med henblik på at udvikle **digitale færdigheder** hos EU-borgerne.

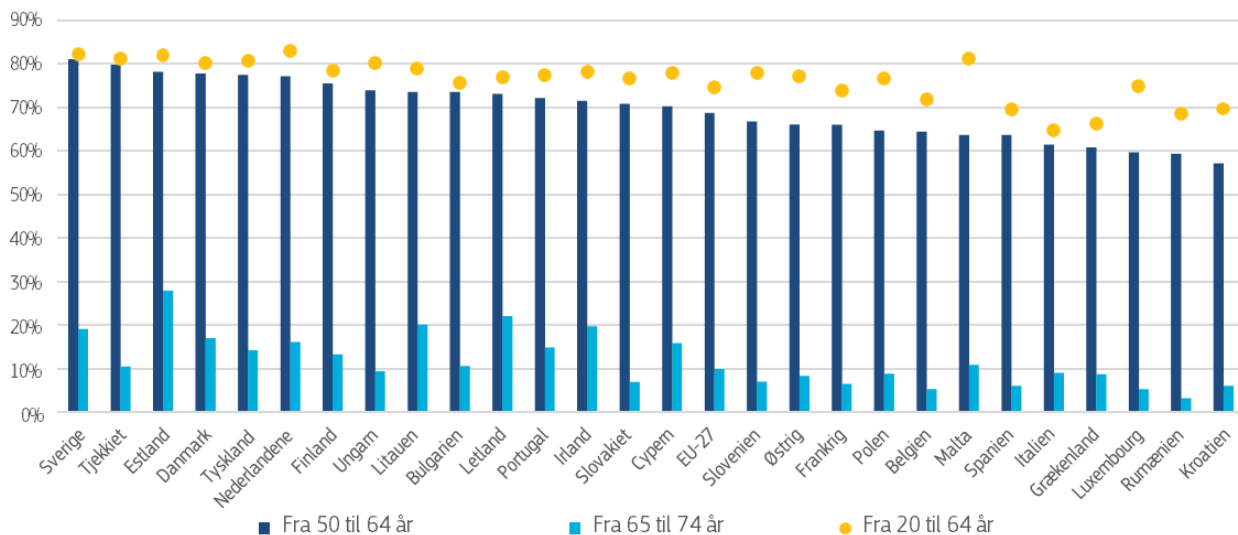
3.3. Styrke de ældre generationer og sikre deres velfærd

I et aldrende samfund er det afgørende at sætte ældre arbejdstagere i stand til at forblive aktive i længere tid. Den gennemsnitlige beskæftigelsesfrekvens for arbejdstagere mellem 55 og 64 år er steget fra 45 % i 2011 til 60,5 % i 2021. Der er dog stadig betydelige forskelle mellem medlemsstaterne på dette område, hvilket tyder på, at der stadig er plads til forbedringer. Et længere arbejdsliv kan give mennesker mulighed for at opdatere færdigheder på jobbet og forblive aktive og hjælpe arbejdsgiverne med at fastholde ansatte og samtidig fremme overførsel af viden hos arbejdsstyrker bestående af flere generationer. Mere fleksible arbejdstidsordninger støtter fastholdelse af ældre arbejdstagere, f.eks. med fleksible eller reducerede arbejdstider, og gør det muligt for folk at blive længere på arbejdsmarkedet, hvis de vælger det. En arbejdstagers

³³ Meddelelse fra Kommissionen til Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En renoveringsbølge for Europa — grønnere bygninger, flere arbejdspladser, bedre levevilkår (COM(2020) 662 final).

ret til at anmode om fleksibelt arbejde (som f.eks. i **Belgien, Frankrig, Tyskland og Nederlandene**) kan bidrage til en kulturel ændring i retning af mere inkluderende arbejdsformer og arbejdspladser.

BESKÆFTIGELSESFREKVENS EFTER ALDERSGRUPPE (%)

Virksomheder og arbejdstagere er nødt til at arbejde sammen om at tilpasse arbejdsformer og ændre forudfattede begreber og stereotyper om generationer. Respekt for ældre borgere og deres trivsel er en hjørnesten i et blomstrende "samfund med længere levetid" som helhed. I strategierne for en union med lige muligheder, som Kommissionen vedtog i 2020 og 2021³⁴, understreges behovet for at bekæmpe stereotyper, bekæmpe aldersbaseret forskelsbehandling inden for deres respektive kompetenceområder, fremme mangfoldighed og inklusion på arbejdspladsen og give alle lige muligheder for at bidrage og trives. Teknologiens potentiale for at skabe en arbejdsplads, der er tilpasset skiftende behov i løbet af livet, bør udnyttes fuldt ud (f.eks. øget tilgængelighed af ergonomiske arbejdsstationer, brug af såkaldte "cobots" eller hybride menneske-maskine samlesystemer for at mindske risikoen for belastningsskader).

En aldrende befolkning vil øge efterspørgslen efter økonomisk livscyklusplanlægning. Øget deltagelse i supplerende erhvervspensionsordninger og private pensionsordninger kan supplere pensionen, herunder gennem strukturer, der tager sigte på at øge tilslutningen til arbejdsmarkedsrelaterede pensionsordninger eller et paneuropæisk privat pensionsprodukt³⁵. Det er et centralt mål for kapitalmarkedsunionen at opnå bedre resultater for borgere, der investerer i at forberede sig på fremtidige begivenheder (f.eks. pensionering, børns uddannelse eller adgang til en bolig)³⁶. Grænseoverskridende integration af finansielle tjenesteydelser kan også øge

³⁴Strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder 2020-2025 strategi for ligestilling af LGBTQ-personer 2020-2025, EU's strategiske ramme for romaer 2020-2030 EU's handlingsplan mod racisme 2020-2025 strategi for rettigheder for personer med handicap 2021-2030.

³⁵ Se også Endelig rapport fra ekspertgruppen på højt plan om pensioner (2019).

³⁶ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2009/65/EF, 2009/138/EF, 2011/61/EU, 2014/65/EU og (EU) 2016/97 for så vidt angår reglerne for beskyttelse af detailinvestorer i Unionen og forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) nr. 1286/2014 for så vidt angår modernisering af dokumentet med central information (COM(2023) 279 final).

udbuddet af relevante finansielle instrumenter såsom forsikring med hensyn til langtidspleje. Bedre finansiell uddannelse kan styrke borgerne i denne henseende. Sideløbende hermed kan bestræbelser på at fremme inkluderende adgang til betalings- og banktjenester sikre, at ingen lades i stikken, navnlig ældre.

Sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse er vigtige katalysatorer for et sundt liv. Efterhånden som den forventede levetid stiger, vokser byrden af ikkeoverførbare sygdomme, herunder kræft, som rammer ældre i uforholdsmæssig grad. Dette kræver bedre tilgængelighed af og adgang til sygdomsforebyggende tjenester, diagnosticering og behandling af ikkeoverførbare sygdomme. Sund livsstil kræver en overordnet personorienteret tilgang til pleje- og støttetjenester, som fremmer et skift fra behandling til sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse, integration og koordinering af tjenester i hele behandlingsforløbet, autonomi og en uafhængig livsførelse samt fremme for alle generationer af en aktiv og sund livsstil kombineret med god mental sundhed og trivsel, som kan omfatte lokale tjenester og frivillige aktiviteter. I **Rumænien** bidrager udviklingen af e-sundhedssystemet og det telemedicinske system f.eks. med hjælp fra genopretnings- og resiliensfaciliteten til at forbedre adgangen til en bred vifte af sundhedstjenester, navnlig i landdistrikter og små byer.

Sundhedspleje og langtidspleje skal styrkes og gøres mere omkostningseffektiv, samtidig med at fattigdom i alderdommen, som især rammer kvinder, mindskes. Navnlig kan økonomisk overkommelige plejeydelser af høj kvalitet reducere omsorgsforpligtelserne for de ca. 53 millioner uformelle omsorgspersoner i EU, hvoraf kun 65 % arbejder på fuld tid. Det er vigtigt at investere i pleje for at tiltrække og fastholde talenter i sektoren. Formelle omsorgspersoner skal nyde godt af bedre lønninger og arbejdsforhold og nødvendig uddannelse, og de relevante erhverv skal blive mere attraktive, som det f.eks. fremgår af **Frankrigs** køreplan for støtte til ældre franske borgere i eget hjem.³⁷ Sundhedspersonalet er også udsat for ubalancer i forbindelse med arbejdstagernes aldring, mangel på afløsere fra medicinstudiet og hård international konkurrence efter læger og sygeplejersker. Disse ubalancer er blevet forværret på territorialt plan, da det er nødvendigt at rationalisere ydelsen af sundhedsydelser i regioner med faldende befolkningstal. Forudsat at brugerne og sundheds- og plejepersonalet har de relevante digitale færdigheder, kan digitale teknologier fremme omkostningseffektive tjenester af bedre kvalitet ved hjælp af digitale sundhedsværktøjer og hjælpemiddelteknologi. Desuden kan de lette den sociale kontakt for at mindske ensomhed, hvilket også påvirker den mentale sundhed.

For at sikre tilstrækkelig og bæredygtig pension skal pensionsreformer ledsages af støtte til arbejdsmarkedspolitikker. Mange medlemsstater har gennemført pensionsreformer i de seneste to årtier, hvilket har hævet den formelle pensionsalder og tilpasset betingelserne. Nogle medlemsstater halter

Italiens beskæftigelsesgaranti for arbejdstagere har til formål at hjælpe mennesker med at blive integreret på arbejdsmarkedet med særligt fokus på kvinder, langtidsledige, arbejdstagere med handicap, unge og ældre arbejdstagere. Der er afsat et budget på 4,4 mia. EUR fra NextGeneration EU til initiativet.

³⁷ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om den europæiske plejestrategi (COM(2022) 440 final).

dog stadig bagefter³⁸, og pensionsreformerne kræver ledsageforanstaltninger for at bære frugt. Disse omfatter arbejdsmarkedsreformer med henblik på at yde skræddersyet bistand og muligheder for livslang læring, tilskynde til jobsøgningsadfærd og tilbyde beskæftigelsesstøtte til ældre arbejdstagere som anvendt i **Østrigs** målrettede "Employment Initiative 50+". Sådanne aktive arbejdsmarkedspolitikker er afgørende for at hjælpe langtidsledige med at blive på arbejdsmarkedet, samtidig med at deres forskellige behov respekteres. Ældre, der ønsker at arbejde efter pensionsalderen, bør ydes støttes dertil. Tilpasninger af politikker bør give attraktive muligheder for at udskyde pensionering og fjerne indtægtsgrænser og andre hindringer.

Den finanspolitiske holdbarhed og tilstrækkelighed kan optimeres ved at forbedre sammensætningen af de offentlige finanser og indtægtsgrundlaget for de sociale beskyttelsesordninger. Selv om indtægter fra arbejdsindkomst³⁹ fortsat vil spille en rolle i finansieringen af velfærdsstaten, er der behov for mere helhedsorienterede overvejelser om det optimale skattemiks i lyset af den demografiske udvikling, herunder ved at vurdere mulighederne for øget kapitalbeskatning for at kompensere for faldet i skatteindtægterne fra arbejde. Desuden kan sammensætningen af de offentlige finanser gøres mere vækst-, beskæftigelses- og miljøvenlig ved at flytte skattebyrden fra arbejde⁴⁰ til energi- og miljøbeskatning. Siden 2022 har Kommissionen afholdt et årligt skattesymposium, der samler politiske beslutningstagere, akademikere, virksomheder og civilsamfundet for at overveje, hvordan vi kan tilpasse vores skattemiks i forhold til 2050. Endelig kan en nedskæring af udgifter med lav prioritet eller ineffektive udgifter bidrage til at prioritere og forbedre effektiviteten af de offentlige budgetter.

Vigtige redskaber på EU-plan:

- EU's **rammedirektiv om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen**⁴¹ har til formål at sikre menneskers sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen.
- **Direktivet om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse**⁴² beskytter mod aldersbaseret forskelsbehandling på arbejdspladsen.
- **Rådets henstilling om integration af langtidsledige** på arbejdsmarkedet⁴³ indeholder politiske retningslinjer for aktiveringsforanstaltninger på nationalt plan.
- Inden for rammerne af den europæiske plejestrategi giver **Rådets henstilling om adgang til økonomisk overkommelig langtidspleje af høj kvalitet**⁴⁴ vejledning til medlemsstaterne med henblik på at styrke tilstrækkeligheden, tilgængeligheden og kvaliteten af langtidspleje for alle, der har behov for det, og forbedre arbejdsvilkårene for

³⁸ I 2023 modtog fem medlemsstater landespecifikke henstillinger vedrørende deres pensionssystemers langsigtede bæredygtighed og aktiv aldring (Tjekkiet, Tyskland, Irland, Luxembourg og Polen).

³⁹ Skatten på arbejde tegnede sig for 51,4 % af de samlede skatteindtægter i EU i 2021.

⁴⁰ Navnlig ved at reducere skattebeløbet for lav- og mellemindkomstgrupper for at tilskynde til at tage lønnet arbejde.

⁴¹ Rådets direktiv 89/391/EØF af 12. juni 1989 iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet.

⁴² Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv.

⁴³ Rådets henstilling af 15. februar 2016 om integration af langtidsledige på arbejdsmarkedet (2016/C 67/01).

⁴⁴ Rådets henstilling af 8. december 2022 om adgang til økonomisk overkommelig langtidspleje af høj kvalitet (2022/C 476/01).

omsorgspersoner.

- **Rådets henstilling om en tilstrækkelig mindsteindkomst, som sikrer aktiv inklusion**⁴⁵, hjælper medlemsstaterne med at reformere deres sociale sikkerhedsnet ved at fremme tilstrækkelig indkomststøtte, dækning og udbredelse, adgang til tjenesteydelser og integration på arbejdsmarkedet.
- **Den europæiske retsakt om tilgængelighed**⁴⁶ gør vigtige produkter og tjenester mere tilgængelige for ældre og personer med handicap, herunder e-tjenester og visse elementer af transporttjenester.
- **Initiativet "Healthier Together"** støtter EU-landene i at mindske byrden af alvorlige sygdomme og forbedre borgernes sundhed og trivsel, hvilket bidrager til sund aldring.
- **Den samlede tilgang til mental sundhed** indeholder 20 flagskibsinitiativer og afsætter 1,23 mia. EUR i EU-støtte til aktiviteter til fremme af god mental sundhed på tværs af generationer med fokus på sårbare grupper.
- **Den europæiske kræftbehandlingsplan** støtter, koordinerer og supplerer medlemsstaternes indsats for at mindske kræftbyrden gennem hele sygdomsforløbet, herunder med **Rådets henstilling om en ny EU-tilgang til kræftscreening**⁴⁷.
- **Det paneuropæiske personlige pensionsprodukt** er en frivillig personlig pensionsordning, som tilbydes af finansielle institutioner for at give borgerne en ny mulighed for at spare op til pension.
- **EU's og OECD's fælles ramme for finansiel kompetence for voksne i Den Europæiske Union** fremmer voksnes finansielle færdigheder ved bl.a. at støtte programmer for finansiel forståelse og udveksling af god praksis.
- **Beregningen af forbrugernes fodaftryk**⁴⁸ giver borgerne mulighed for at vurdere deres miljømæssige fodaftryk og giver tips til at ændre adfærd i retning af mere bæredygtige mønstre.

Næste vigtige skridt:

- Kommissionen opfordrer medlovgiverne til at arbejde hen imod en hurtig aftale om dens forslag til **standarder for ligestillingsorganer**⁴⁹.
- Gruppen på højt plan vedrørende ikkeforskelsbehandling, ligebehandling og mangfoldighed fremmer udveksling af praksis vedrørende ligestilling mellem kønnene og bekæmpelse af aldersdiskrimination og vil offentliggøre et arbejdsdokument i foråret 2024.
- Senest i juni 2024 henstilles det til medlemsstaterne at underrette Kommissionen om de

⁴⁵ Rådets henstilling af 30. januar 2023 om en tilstrækkelig mindsteindkomst, som sikrer aktiv inklusion (2023/C 41/01).

⁴⁶ Direktiv (EU) 2019/882 af 17. april 2019 om tilgængelighedskrav for produkter og tjenester.

⁴⁷ Rådets henstilling af 9. december 2022 om styrkelse af forebyggelse gennem tidlig påvisning: en ny EU-tilgang til kræftscreening, som erstatter Rådets henstilling (2022/C 473/01).

⁴⁸ <https://knowsdgs.jrc.ec.europa.eu/cfc>

⁴⁹ Forslag til Rådets direktiv om standarder for ligestillingsorganer for så vidt angår ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse, ligebehandling af alle med hensyn til beskæftigelse og erhverv uanset religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering, ligebehandling af kvinder og mænd med hensyn til social sikring og adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, og ophævelse af artikel 13 i direktiv 2000/43/EF og artikel 12 i direktiv 2004/113/EF (COM/2022/689 final) og forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om standarder for ligestillingsorganer for så vidt angår ligebehandling af og lige muligheder for kvinder og mænd i forbindelse med beskæftigelse og erhverv og om ophævelse af artikel 20 i direktiv 2006/54/EF og artikel 11 i direktiv 2010/41/EU (COM(2022) 688 final).

foranstaltninger, der er gennemført eller planlagt i henhold til Rådets henstilling om adgang til økonomisk overkommelig langtidspleje af høj kvalitet, som supplerer den løbende overvågning af og støtte til nationale reformer.

- Vinderne af **Access City Award 2024** vil blive offentliggjort på konferencen, der markerer den internationale handicapdag i december 2023.
- I 2024 vil Kommissionen offentliggøre **rapporten om pensioners tilstrækkelighed** (sammen med Udvalget for Social Beskyttelse) og **rapporten om aldring** (sammen med Ageing-gruppen).
- Senest i december 2025 henstilles det til medlemsstaterne at aflægge rapport om gennemførelsen af **Rådets henstilling om en ny EU-tilgang til kræftscreening**.

3.4. Mangel på arbejdskraft og kontrolleret lovlig migration

I 2022 var manglen på arbejdskraft historisk høj i EU. Selv om beskæftigelsesfrekvensen i EU nåede et nyt rekordhøjt niveau, rapporterede omkring 30 % af alle virksomheder, at der var mangel på arbejdskraft⁵⁰, og 74 % af SMV'erne rapporterede, at de mangler kvalificeret arbejdskraft⁵¹. Der er mangel på arbejdskraft i forskellige sektorer og erhverv på tværs af alle kvalifikationsniveauer, og den forventes at stige. Selv om aktivering af personer i den arbejdsdygtige alder, navnlig kvinder, unge og ældre, mindske af manglen på kvalificeret arbejdskraft, forbedring af arbejdsvilkårene i visse sektorer og mobilitet inden for EU er afgørende for at afhjælpe manglen på arbejdskraft, vil det ikke være tilstrækkeligt til at dække behovene i alle erhverv med mangel på arbejdskraft⁵². Lovlig migration fra lande uden for EU kan også hjælpe arbejdsgivere med at besætte ledige stillinger på alle færdighedsniveauer, f.eks. inden for erhverv med en afgørende rolle for EU's økonomi og dens grønne og digitale omstilling i forbindelse med industriplanen for den grønne pagt. I betragtning af arbejdsmarkedets størrelse er arbejdskraftimmigrationen til EU fortsat lav efter international målestok⁵³.

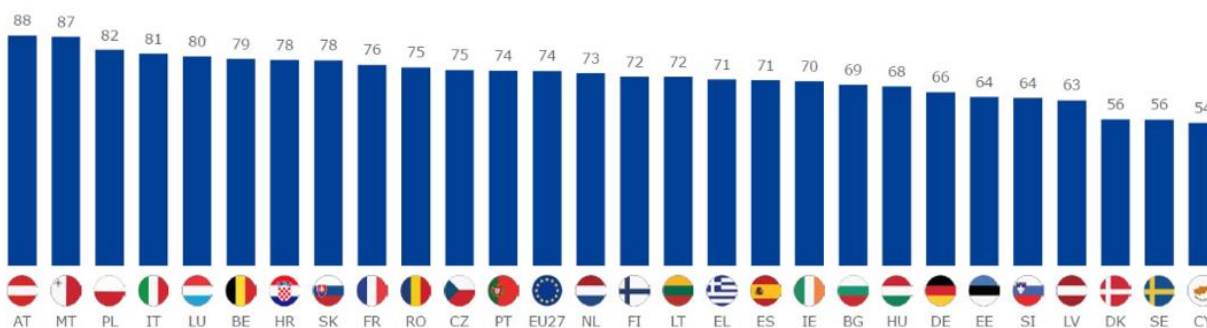
⁵⁰ Konjunktur- og forbrugerundersøgelse, Europa-Kommissionen.

⁵¹ Flash Eurobarometer-undersøgelse nr. 529 (2023).

⁵² Europa-Kommissionen (2023), Annual Report on Intra-EU Labour Mobility 2022, , Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

⁵³ F.eks. i forhold til Australien, Canada og USA, OECD (2019), Building an EU Talent Pool: A New Approach to Migration Management for Europe, OECD Publishing, Paris.

SMV'ER, DER STÅR OVER FOR MANGEL PÅ KVALIFICERET ARBEJDSKRAFT (%)

Base: alle SMV'er (n=12 909)

Forbedrede lovlige migrationsveje til EU kan bidrage til at besætte ledige stillinger og samtidig være til gavn for oprindelseslandene. Behovet for at gøre Europa til en mere attraktiv destination for talenter fra tredjelande bliver konsekvent understreget af EU's erhvervsliv. Dette kræver både proaktive skridt til at hjælpe med at matche arbejdsgivere og arbejdstagere. Dette anerkendes af flere medlemsstater, hvilket fremgår af det stigende antal arbejdstilladelser, der udstedes til tredjelandstatsborgere med henblik på beskæftigelse⁵⁴. EU bestræber sig på at støtte oprindelseslandene med talentpartnerskaber med henblik på at styrke deres økonomiske grundlag og menneskelige kapital. Tiltrækning af talenter på verdensplan kræver målrettede initiativer vedrørende arbejdskraftmigration for at afhjælpe mangler, der ikke kan udlignes af den indenlandske arbejdsstyrke, samtidig med at der tages hensyn til tredjelandstatsborgernes egne forhåbninger og oprindelseslandenes prioriteter. Talentpartnerskaberne mellem EU og tredjelande kombinerer direkte støtte til mobilitetsordninger for arbejde eller uddannelse med kapacitetsopbygning og investeringer i menneskelig kapital⁵⁵ for at sikre lige fordele for medlemsstaterne, partnerlandene, erhvervslivet på begge sider og de personer, der drager fordel heraf. Ifølge OECD er der kun fire EU-medlemsstater⁵⁶ i de ti lande, der er bedst i stand til at tiltrække højtuddannede talenter og iværksættere fra udlandet, herunder Sverige med sine gunstige visumregler for iværksættere samt sine inkluderende, familievenlige forhold⁵⁷. Politikkerne skal også fremme en vellykket integration af tredjelandstatsborgere i de europæiske samfund, idet integration og respekt for EU's kerneværdier og principper både er en retting og en pligt.

Sverige tiltrækker og fastholder internationale talenter ved hjælp af en **ny opholdstilladelse til højtuddannede tredjelandstatsborgere** og styrkede kontrolforanstaltninger for at bekæmpe misbrug af migrationsruter.

⁵⁴ I 2022 blev der udstedt ca. 1,6 mio. opholdstilladelser på grundlag af beskæftigelse.

⁵⁵ Herunder kompetenceudvikling, erhvervsuddannelse og iværksættelse af arbejdsbaserede udvekslingsordninger.

⁵⁶ Nederlandene, Sverige, Luxembourg og Danmark.

⁵⁷ OECD Indicators of Talent Attractiveness.

Jobmatchning og navigering af lovlige migrationsveje er ofte besværlige og bekostelige for både migranter og arbejdsgivere. Adgangen til arbejdsmarkedet bør lettes ved at sikre lovlige migranter rimelige arbejdsvilkår gennem hurtig anerkendelse af udenlandske kvalifikationer og støtte til at overvinde administrative og sproglige barrierer. **Tjekkiet** har f.eks. indført et særligt IT-værktøj til vurdering af arbejdskraftbehov, der kan udfyldes gennem migration, og **Grækenland** har en brugervenlig onlineplatform, der bedre kan matche udbud af og efterspørgsel efter færdigheder. En mere koordineret tilgang til at matche arbejdsgivernes behov for arbejdstagere i EU og de jobsøgendes behov, bør fremmes. Migranter har ofte job, der ikke matcher deres kvalifikationer, og næsten 40 % af dem er overkvalificerede til de job, de bestrider (sammenlignet med 20 % af EU-borgerne). Ikke-EU-borgere og personer med indvandrerbaggrund udsættes også ofte for forskelsbehandling, dårlige arbejdsvilkår og mangler relevante sprogkundskaber. Som følge heraf har ikke-EU-borgere en lavere beskæftigelsesfrekvens end statsborgere eller andre EU-borgere i medlemsstaterne, herunder blandt unge⁵⁸. Dette begrundes yderligere behovet for velorganiserede og velordnede kanaler for arbejdskraftmigration til EU.

Vigtige redskaber på EU-plan:

- Det reviderede **direktiv om EU's blå kort**⁵⁹, der finder anvendelse fra den 19. november 2023, vil lette rekrutteringen af højt kvalificerede arbejdstagere i EU.
- I **direktivet om en kombineret tilladelse**⁶⁰ fastsættes én enkelt tilladelse for både retten til at arbejde og et sæt rettigheder for arbejdstagere fra tredjelande, mens der i **direktivet om fastboende udlændinge**⁶¹ er fastsat regler for opnåelse af status som fastboende udlænding i EU. Begge direktiver er ved at blive revideret med henblik på at strømline og lette integrationen af tredjelandstatsborgere og styrke deres rettigheder.
- **Talentpartnerskaber** med udvalgte tredjelande (i øjeblikket Marokko, Tunesien, Ægypten, Bangladesh og Pakistan⁶²) forbedrer de lovlige veje til international arbejdskraftmobilitet og udvikler talenter på en gensidigt fordelagtig måde, som respekterer partnerlandenes mulige betænkeligheder.
- I **handlingsplanen om integration og inklusion 2021-2027**⁶³ foreslås støtte til medlemsstaterne gennem foranstaltninger, der bl.a. skal forbedre beskæftigelsesmulighederne og anerkendelsen af migranternes kvalifikationer eller udvikle inkluderende uddannelse.
- **Frihandelsaftaler** med tredjelande, herunder dem, der forhandles med Australien, Indonesien, Indien og Thailand, bør indeholde bestemmelser, der støtter kvalificerede

⁵⁸ Det Europæiske Migrationsnetværk (2019), Report on Labour market integration of third country nationals in EU member states.

⁵⁹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2021/1883 af 20. oktober 2021 om indrejse- og opholdsbetingelser for tredjelandstatsborgere med henblik på højt kvalificeret beskæftigelse og om ophævelse af Rådets direktiv 2009/50/EF.

⁶⁰ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/98/EU af 13. december 2011 om én enkelt ansøgningsprocedure for en kombineret tilladelse til tredjelandstatsborgere til at opholde sig og arbejde på en medlemsstats område og om et sæt fælles rettigheder for arbejdstagere fra tredjelande, der har lovligt ophold i en medlemsstat.

⁶¹ Rådets direktiv 2003/109/EF af 25. november 2003 om tredjelandstatsborgeres status som fastboende udlænding.

⁶² Talentpartnerskaber drøftes også med Nigeria og Senegal.

⁶³ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet (Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget) — Handlingsplan om integration og inklusion 2021-2027 (COM(2020) 758 final).

erhvervsudøveres frie bevægelighed.

Næste vigtige skridt:

- Kommissionen vil i november 2023 fremlægge en **pakke om talentmobilitet**, herunder et forslag til en EU-talentpulje i form af en IT-plattform, der skal gøre det lettere at matche arbejdskraft mellem EU-arbejdsgivere og jobsøgende fra tredjelande, en henstilling fra Kommissionen om anerkendelse af tredjelandsstatsborgeres kvalifikationer og et forslag til Rådets henstilling om en ramme for læringsmobilitet.
- Gennem **platformen for arbejdskraftmigration** vil medlemsstaterne og Kommissionen yderligere styrke samarbejdet om at lette migrationen, så den regionale mangel på arbejdskraft i alle medlemsstater kan afhjælpes.

4. GENNEMFØRELSE AF DEN DEMOGRAFISKE VÆRKTØJSKASSE

Den demografiske værktøjskasse kan bidrage til at mobilisere politikker på EU-plan og nationalt plan. Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til at indføre og gennemføre integrerede politikker, der tager fat på de demografiske ændringer og imødekommer de generelle demografiske betænkeligheder i alle politikker. Medlemsstaterne opfordres til at gøre brug af de tilgængelige værktøjer på EU-plan i kombination med nationale politikker. I løbet af det europæiske semester modtog medlemsstaterne landespecifikke henstillinger om relevante områder såsom pension, sundhedspleje og langtidspleje (herunder deres tilstrækkelighed og bæredygtighed), børnepasning, beskatning, socialt boligbyggeri, færdigheder, voksenuddannelse og beskæftigelsespolitikker. Foranstaltninger til håndtering af demografiske ændringer og deres virkninger bidrager også til bredere samfundsmæssige fremskridt i overensstemmelse med målene for bæredygtig udvikling.

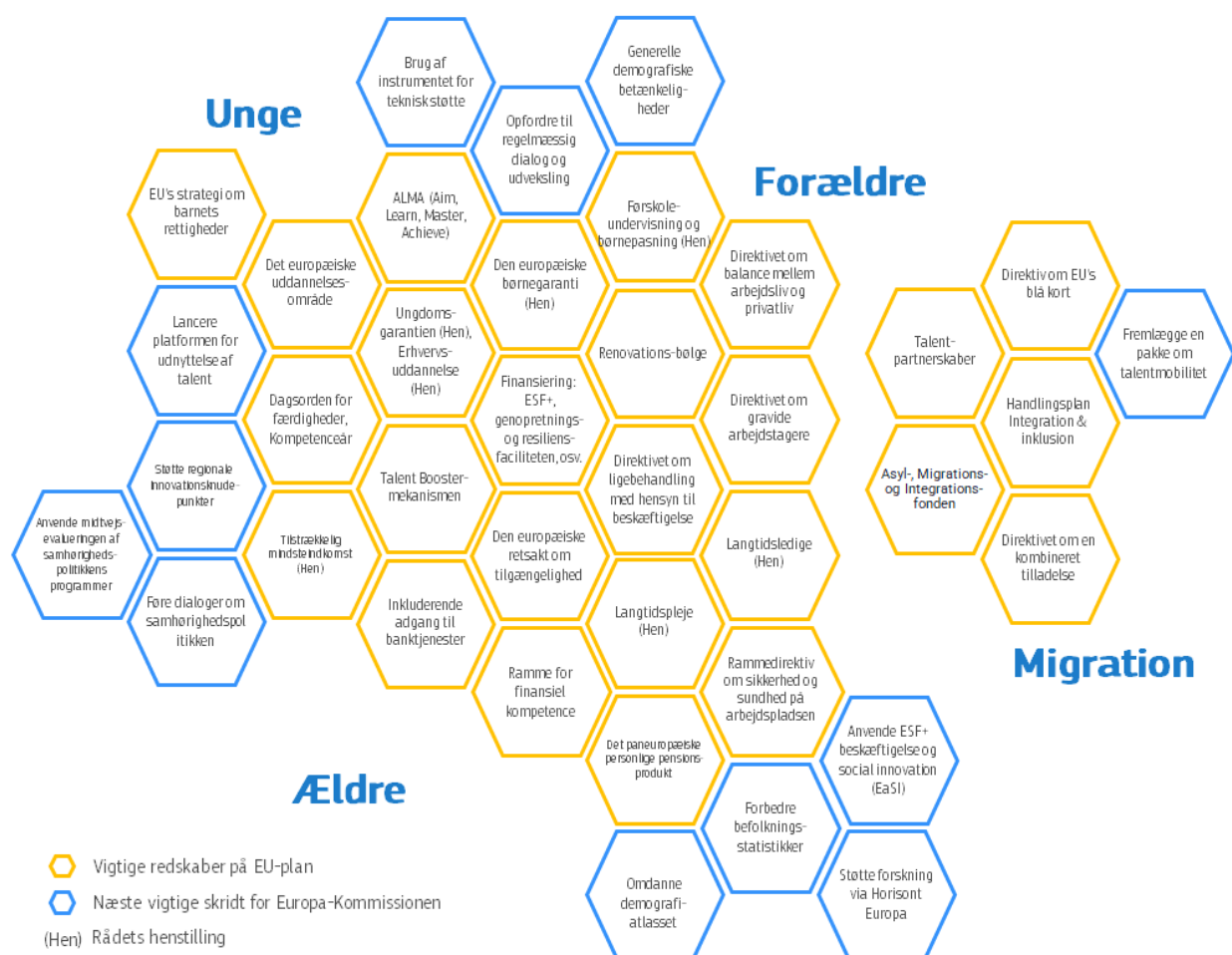
Ligestilling mellem kønnene, ikkeforskelsbehandling og retfærdighed mellem generationerne skal være et centralt element ved politikvalg. Det er bydende nødvendigt, at den valgte politik til enhver tid sikrer og bidrager til ligestilling mellem kønnene og lige muligheder, navnlig ved at forbedre kvinders reelle adgang til arbejdsmarkedet og sætte mennesker i Europa i stand til at realisere deres personlige forhåbninger og valg. I den forbindelse er det brede formelle udbud af økonomisk overkommelig børnepasning og langtidspleje af høj kvalitet en vigtig politisk løsning. Samtidig gennemføres der politiske løsninger, der gensidigt gavner flere eller alle generationer, og de bør støttes på tværs af forskellige politikområder såsom uddannelsessystemer (f.eks. læring mellem generationerne, der fremmer viden og opbygger færdigheder i fællesskab), bolig og pleje (f.eks. livsførelse på tværs af generationer og pleje i nærmiljøet, herunder dagtilbud for voksne) og på

Tyskland har siden 2006 oprettet mere end **540 boliger bestående af flere generationer** som "centrale mødesteder" for at fremme den sociale samhørighed mellem generationer. Disse centre støtter de omkringliggende samfund i deres bestræbelser på at tackle udfordringerne i forbindelse med demografiske ændringer på lokalt plan.

arbejdspladsen (f.eks. arbejdsstyrker bestående af flere generationer, hvilket imødekommer forskellige behov og investerer i tovejsoverførsel af viden og færdigheder mellem generationer).

Medlemsstaternes politikker til håndtering af de demografiske ændringer bør være baseret på de lokale forhold. Da udfordringerne er forskellige fra medlemsstat til medlemsstat og fra region til region, bør de politiske løsninger udformes og gennemføres som en samordnet indsats med aktiv inddragelse af de regionale og lokale myndigheder. Offentlige arbejdsformidlinger, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer spiller også en rolle. Kommissionen er rede til at støtte medlemsstaterne i dette arbejde, herunder ved at fremme gensidig læring og udveksling af bedste praksis på alle niveauer, f.eks. inden for rammerne af Talent Booster-mekanismen, som støtter EU's regioner i at håndtere konsekvenserne af den demografiske omstilling. Kommissionen vil også være særlig opmærksom på de specifikke udfordringer i forbindelse med landdistrikternes demografi i sin kommende rapport om gennemførelsen af den langsigtede vision for landdistrikterne, der efter planen skal offentliggøres i begyndelsen af 2024.

DEMOGRAFISK VÆRKTØJSKASSE: VIGTIGE REDSKABER PÅ EU-PLAN ER TILGÆNGELIGE FOR MEDLEMSSTATERNE

Digitale teknologier kan styrke Europas konkurrencefordel og bidrage til at opveje virkningerne af de demografiske ændringer. Kunstig intelligens og automatisering er allerede ved at ændre økonomien og arbejdsmarkedene i Europa. Hvis de udformes og gennemføres

hensigtsmæssigt, kan politiske tiltag til fremme af innovation og øget anvendelse af teknologier bidrage til at udligne de demografiske ændringers indvirkning på produktiviteten og den finanspolitiske holdbarhed. Teknologi kan også gøre sundheds- og langtidspleje mere omkostningseffektiv og forbedre adgangen til og kvaliteten på dette område, herunder i landdistrikter og fjerntliggende regioner, for ældre og personer med handicap eller nedsat mobilitet. Desuden kan digitale værktøjer bidrage til en aldrende befolknings trivsel og fremme et sundere og mere aktivt liv. De kan også fremme socialt engagement og afbøde den sociale isolation blandt ældre, navnlig når digitale værktøjer anvendes som et middel til at fremme reelle interaktioner mellem mennesker.

Ud over de lovgivningsmæssige instrumenter og politikammer, der er anført ovenfor, er der en række finansieringsinstrumenter til rådighed på EU-plan til støtte for medlemsstaterne. Genopretnings- og resiliensfaciliteten stimulerer reformer og investeringer på tværs af værktøjskassens fire søjler, navnlig med ca. 8 mia. EUR til førskoleundervisning og børnepasning⁶⁴, ca. 43.2 mia. EUR til uddannelse⁶⁵, ca. 41.7 mia. EUR til opkvalificering og omskoling⁶⁶, ca. 48.2 mia. EUR til støtte inden for sundheds- og langtidspleje⁶⁷ og ca. 15.1 mia. EUR til socialt boligbyggeri og social infrastruktur⁶⁸. I partnerskabsaftalerne 2021-2027 har 26 medlemsstater udpeget demografi som en stor udfordring for deres territorier, der skal tackles med støtte fra midler fra samhørighedspolitikken. Den Europæiske Socialfond Plus (ESF +), som er EU's vigtigste instrument til at investere i mennesker, forvalter sammen med medlemsstaterne næsten 7 mia. EUR til at fremme et kønsbalanceret arbejdsmarked, lige arbejdsvilkår og bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv og 427 mio. EUR til støtte af aktiv og sund aldring for arbejdstagere. Den kommende midtvejsevaluering af samhørighedspolitikken programmer⁶⁹, der skal afsluttes medio 2025 og styres af de landespecifikke henstillinger, der blev vedtaget i 2024, vil give mulighed for at vurdere situationen i disse regioner og, hvor det er relevant, tilpasse programmeringen af fondene under samhørighedspolitikken. Horisont Europa finansierer desuden forskning med henblik på at mindske manglen på kvalificeret arbejdskraft og misforholdet mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer med 43 mio. EUR samt på at håndtere de socioøkonomiske virkninger af de demografiske ændringer med 27 mio. EUR.

En effektiv håndtering af de demografiske ændringer kræver omfattende og detaljerede oplysninger af høj kvalitet og kapacitet på EU-plan og nationalt plan til at indsamle og vurdere data og ekspertise med henblik på at tilvejebringe analyser og vejledning om passende løsninger. Koordinering af indsatsen er også afgørende. På nationalt plan har medlemsstaterne gennemført eller er ved at iværksætte vurderinger af de demografiske ændringer og deres virkninger, f.eks. i **Nederlandene** gennem det nye "State Committee on

⁶⁴Tal pr. 28. september 2023. Oplysningerne er baseret på metoden til søjle-tagging for resultattavlen for genopretning og resiliens og svarer til de foranstaltninger, der er tildelt politikområderne "førskoleundervisning og børnepasning" som primære eller sekundære politikområder. De seneste oplysninger og tal vedrørende genopretnings- og resiliensfaciliteten findes i rapporten fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet om gennemførelsen af Recovery and Resilience Facility: Moving forward (COM(2023) 545 final/2).

⁶⁵ Ibid. Oplysningerne svarer til de foranstaltninger, der er tildelt politikområdet "almen uddannelse, erhvervsuddannelse og videregående uddannelse" som primært eller sekundært politikområde.

⁶⁶ Ibid. Oplysningerne svarer til de foranstaltninger, der er tildelt politikområdet "voksenuddannelse", "grønne kompetencer og grønne job" og/eller "menneskelig kapital inden for digitalisering" som primære eller sekundære politikområder.

⁶⁷ Ibid. Oplysningerne svarer til de foranstaltninger, der er tildelt politikområdet "sundhedspleje" og/eller "langtidspleje" som primære eller sekundære politikområder.

⁶⁸ Tal pr. 5. oktober 2023. Oplysningerne svarer til de foranstaltninger, der er tildelt politikområdet "socialt boligbyggeri og social infrastruktur" som primært eller sekundært politikområde.

⁶⁹ Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond Plus, Samhørighedsfonden og Fonden for Retfærdig Omstilling.

Demographic Developments 2050". Som supplement til disse aktiviteter giver de europæiske statistikker om befolkning og migration og "demografiatlasen" på EU-plan allerede et hidtil uset datasæt, interaktive kort og diagrammer på dette område ud over andre værktøjer såsom Observationscentret for Landdistrikter. Ikke desto mindre vil der skulle lægges større vægt på at opbygge evidensgrundlaget og samle kapacitet til at vurdere og yderligere foregribe demografiske tendenser og deres konsekvenser, herunder hvordan politikker bedre kan udformes, så de tager højde for den skiftende gruppe af ældre i vores samfund. Et vigtigt skridt i denne retning er forslaget til en forordning om europæiske befolknings- og boligstatistikker⁷⁰, der tager sigte på at modernisere og integrere statistikker over demografi, international migration og folke- og boligtællinger.

⁷⁰ Forslag til en forordning om europæiske befolknings- og boligstatistikker, om ændring af forordning (EF) nr. 862/2007 og om ophævelse af forordning (EF) nr. 763/2008 og (EU) nr. 1260/2013 (COM(2023) 31 final).

Med henblik på at forbedre de tilgængelige værktøjer vil Kommissionen:

styrke data- og dokumentationsgrundlaget

- omdanne demografiatlasset til en dynamisk platform for skabelse og formidling af viden om demografi på EU-plan for at lette udvekslingen mellem medlemsstaterne.
- støtte medlemsstaterne, inden for rammerne af det europæiske statistiske system, i at **forbedre deres befolknings- og boligstatistikker** og gennemføre innovative foranstaltninger på grundlag af den fremtidige lovgivningsmæssige ramme for europæiske befolknings- og boligstatistikker.
- støtte analytiske aktiviteter under **indsatsområdet under ESF+ vedrørende beskæftigelse og social innovation (EaSI)** i 2024, der tager fat på centrale aspekter af den demografiske udvikling, navnlig vedrørende levetid, aldring og langtidspleje.
- støtte **forskning gennem Horisont Europa** om politiske løsninger på demografiske udfordringer, herunder en studie om konsekvenserne af det stigende behov for langtidspleje ("omsorgsbølgen"), der skal offentliggøres senest i 2025.

støtte revision og opgradering af demografiske politikker på alle niveauer

- tilskynde, i samarbejde med formandskabet, til **regelmæssig dialog og udveksling** med medlemsstaterne om alle demografiske dimensioner gennem særlige strukturer og ressourcer.
- gøre brug af **instrumentet for teknisk støtte** til efter anmodning at yde bistand til nationale myndigheder med at udvikle eller ajourføre nationale strategier til håndtering af de demografiske ændringer, navnlig i forbindelse med flagskibsinitiativerne "Youth First", "Skills", "Overcoming barriers to regional development" og "Migrant integration and talent attraction".
- offentliggøre den **9. samhørighedsrapport** primo 2024, som vil give mulighed for at overveje, hvordan samhørighedspolitikken hjælper medlemsstaterne med at tackle de demografiske udfordringer.
- **integrere demografiske betænkeligheder** i relevante politiske forslag **på EU-plan** og de ledsagende konsekvensanalyser, hvor det er relevant.
- **arrangere en tematisk konference i første halvdel af 2024** for at overveje, hvordan systemer og politikker kan sikre levetiden i Europa på grundlag af de vigtigste resultater i rapporterne om pensioners tilstrækkelighed og aldring.

sikre, at ingen regioner i EU lades i stikken

- officielt lancere platformen for udnyttelse af talent den 23.-24. november 2023 og fortsætte med yderligere indkaldelser under Talent Booster-mekanismen.
- være særlig opmærksom på de specifikke udfordringer i forbindelse med landdistrikternes demografi i den kommende **rapport om gennemførelsen af den langsigtede vision for landdistrikterne**.
- støtte oprettelsen af **100 regionale innovationsknudepunkter**, der involverer EU-regioner med lavere innovationsresultater, med en finansiering på 100 mio. EUR fra Horisont

Europa og 70 mio. EUR fra instrumentet for innovative interregionale investeringer (I3) under EFRU.

- Føre en regelmæssig dialog i **Kommissionens relevante ekspertgruppe** om samhørighedspolitikens midler⁷¹ vedrørende de demografiske udfordringer og støtte fra relevante fonde med henblik på at sikre, at der tages tilstrækkeligt hensyn til de demografiske udfordringer gennem hele deres programmering og gennemførelse.
- opfordre medlemsstaterne til at gøre brug af den kommende **midtvejsevaluering af samhørighedspolitikens programmer** til, hvor det er nødvendigt, at tilpasse programmerne til de behov, der opstår som følge af de demografiske udfordringer.

5. KONKLUSION

De demografiske ændringer har stor indvirkning på vores liv og økonomiens konkurrenceevne. Selv om et "samfund med længere levetid" kan hjælpe os med at tilpasse os og udnytte nye muligheder, kan en aldrende befolkning og en faldende erhvervsaktiv befolkning forværre de eksisterende udfordringer i forbindelse med manglen på arbejdskraft, produktivitet og offentlige budgetter og påvirke økonomien og samfundet som helhed negativt. Demografiske tendenser kan også bidrage til at øge forskellene mellem regioner og lande, hvilket potentielt kan underminere den sociale samhørighed og tilliden til, at vores demokratiske institutioner kan skabe bredt funderet velstand og velfærd.

Europa skal følge en helhedsorienteret tilgang, der sætter alle generationer i stand til at realisere deres talenter og forhåbninger. EU's ledere gav i Granada udtryk for, at de er fast besluttet på at investere i fremtidens færdigheder og tackle de demografiske udfordringer. For at opbygge en modstandsdygtig og bæredygtig økonomi, der tjener alle, og et samfund, hvor enkeltpersoner kan udnytte deres potentiale, er det afgørende at finde en nøje balance mellem forskellige politiske mål. EU's og medlemsstaternes politikker bør sætte mennesker i hele Europa i stand til at forene familie- og arbejdsliv. Ligestilling mellem kønnene, ikkeforskelsbehandling, respekt for grundlæggende rettigheder og retfærdighed mellem generationerne skal til enhver tid være retningsgivende for vores indsats. Med den akutte mangel på arbejdskraft, der rammer virksomheder i hele EU, er lovlig migration og effektiv integration af tredjelandsstatsborgere også afgørende som supplement til at udnytte talenter fra Unionen. Det planlagte topmøde mellem arbejdsmarkedets parter i Val Duchesse i løbet af første halvår af 2024 vil være en lejlighed til yderligere at tackle det presserende problem med mangel på arbejdskraft og kvalifikationer. For at behandle spørgsmålet om konkurrenceevne generelt har Kommissionens formand, pålagt Mario Draghi, tidligere formand for ECB og Italiens regeringschef, at udarbejde en rapport om fremtiden for EU's konkurrenceevne senest i sommeren 2024.

Ved at arbejde sammen kan vi gøre fremskridt hen imod et stærkt, dynamisk, konkurrencedygtigt og sammenhængende Europa. I denne meddelelse peges der på de vigtigste reformer og investeringer, der er nødvendige for at tackle og håndtere de demografiske

⁷¹ Ekspertgruppen vedrørende forordningen om fælles bestemmelser, se C(2021) 7888 final.

ændringer i Europa. Som anført ovenfor bør de politiske beslutningstagere i medlemsstaterne anvende dem i deres nationale og regionale kontekst med en bred indsats. Kommissionen er fast besluttet på at støtte medlemsstaterne i effektivt at anvende de foreliggende værktøjer og med henblik herpå at fortsætte med at udvikle dem yderligere. I deres bestræbelser bør de politiske beslutningstagere også fremme borgernes aktive deltagelse og inddrage alle aktører — arbejdsmarkedets parter, civilsamfundsorganisationer og andre — med udgangspunkt i deres politikker baseret på de lokale forhold. På den måde kan vi hjælpe enkeltpersoner og lokalsamfund med at trives og fremme både nuværende og kommende generationers velfærd og trivsel.